

Täysistunto

Keskiviikko 12.11.2025 klo 14.00—17.44

2. Hallituksen esitys eduskunnalle kaivoslain 46 ja 99 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.00 **Elinkeinoministeri Sakari Puisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kaivoslain tarkoituksena on edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää malminetsintää ja kaivostoimintaa ja järjestää niiden edellyttämä alueiden käyttö.

Kaivoslainsäädäntöön on Suomen itsenäisyyden aikana tehty useita kokonaisuudistuksia, ja kaivoslainsäädäntö on uudistettu useita kertoja. Nykyisin voimassa on sekä vuoden 1943 että 1965 lakien nojalla määrättyjä kaivospiirejä ja kaivosoikeuksia. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Näiden oikeuksien nojalla toiminnanharjoittajat ovat voineet edistää toimintaa tutkimalla kallioperää pyrkimyksenään kaivostoiminnan aloittaminen. Kaivostoiminta elinkeinotoimintana edellyttää pitkäjänteisiä investointeja sekä alueen huolellista tutkimista ennen louhinnan aloittamista. Lainsäädännön kehitys ja kaivoslain siirtymäsäännökset ovat kuitenkin johtaneet lain soveltamisen ja toimintaympäristön kannalta vaikeasti ennakoitaviin tilanteisiin. Nämä tilanteet voivat aiheuttaa suuria ongelmia alueiden tutkimiseen investoineille yrityksille niiden toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta.

Esityksessä muutettaisiin kaivoslain 46 ja 99 §:ää. Muutoksilla malminetsintäluvan myöntämisen esteitä muutettaisiin sekä samalla säädettäisiin esitettyihin muutoksiin liittyvistä maanomistajien oikeuksien toteutumisen kannalta tarpeellisista maanomistajakorvauksista. Esityksen mukaan kaivosviranomainen voisi erityisestä syystä myöntää kaivosetsintäluvan kaivospiirille silloin, kun kaivosoikeus on rauennut tai peruutettu. Luvanhakija oli kumotun tai rauenneen kaivosoikeuden haltija, ja luvan myöntämisen este perustuu lain siirtymäsäännöksiin.

Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa sujuva siirtyminen ennen nykyisen lain voimaantuloa myönnettyjen kaivosoikeuksien nojalla tapahtuvasta toiminnasta voimassa olevan kaivoslain mukaisiin malminetsintä lupiin niissä tapauksissa, joissa alueen esiintymän hyödyntämismahdollisuuksia on perusteltua sekä mahdollista selvittää, mutta edellytyksiä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

varsinaiseen louhintaan ei ole vielä olemassa. Tavoitteena on muun muassa selkeyttää alan toimintaympäristöä ja edistää kaivosviranomaisen toiminnan sujuvuutta.

Arvoisa puhemies! Lain esitetään tulevan voimaan 1.3.2026.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.03 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten ministeri hyvin esitteli tämän esityksen, niin täällä nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä on tavoitteena purkaa malminetsintäluvan myöntämisen esteitä. Samalla säädettäisiin myös korvauksista, joilla pyritään turvaamaan maanomistajien oikeudet tilanteessa, jossa kaivoslain mukainen toiminta jatkuu heidän maillaan. Esityksen mukaan kaivosviranomainen voisi erityisestä syystä myöntää malminetsintäluvan kaivosalueelle, jos kaivosoikeus on rauennut tai peruutettu ja hakija on ollut tämän aiemman kaivosoikeuden haltija. Tämä olisi mahdollista silloin, kun luvan este perustuu lain siirtymäsäännöksiin. Tavoitteena on helpottaa siirtymistä vanhojen kaivosoikeuksien perusteella tapahtuneesta toiminnasta nykyisen lain mukaiseen lupajärjestelmään. Näin voitaisiin jatkaa alueen tutkimista silloin, kun esiintymän hyödyntämispotentiaalia on perusteltua selvittää mutta edellytyksiä louhinnan aloittamiseen ei vielä ole.

Esityksen voidaan katsoa selkiyttävän kaivosviranomaisen toimintaa, parantavan alan toimintaympäristön ennustettavuutta ja vahvistavan Suomen asemaa luotettavana investointiympäristönä. Lisäksi sen tavoitteena on varmistaa maanomistajan oikeuksien toteutuminen niissä tilanteissa, joissa kaivoslain mukainen toiminta jatkuu heidän alueellaan. Edelleen voidaan kuitenkin katsoa, ettei maanomistajan asema parane riittävästi. Jos maanomistaja saa päättää, tuleeko hänen maalleen tuulivoimapuisto, voidaan kysyä, miksi maanomistaja ei saa päättää siitä, tuleeko hänen maalleen kaivos.

Arvoisa puhemies! On sinänsä hyvä, että hallituksen esityksen mukaisesti säädettäisiin korkeammista malminetsintäkorvauksista, jotka vastaisivat kaivoslain mukaisen louhinta- ja kaivosalueen kiinteää osaa tai eräissä tapauksissa korotettua malminetsintäkorvausta. Jatkossakaan näitä korvauksia on maanomistajan näkökulmasta vaikea kuvata edes kohtuullisiksi. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry totesikin lausunnossaan vaativansa, että näissä uusissa ehdotetuissa sujuvoitettavissa malminetsintäluvuissa kiinnitetään huomiota maanomistajiin ja siihen, että sujuvoittaminen ei tapahdu maanomistajien huomioimisen kustannuksella. MTK piti erityisesti ehdotettua automaattista korotusta malminetsintäkorvaukseen hyvänä lisäyksenä ja positiivisena uudistuksena maanomistajille. Voidaan kuitenkin sanoa, että korotus on oikeansuuntainen mutta täysin riittämätön.

On hyvä, että lausuntojen perusteella hallituksen esityksen vaikutusten arviointia täydennettiin siltä osin, että tiedetään, missä esityksen kohteena olevia kaivosoikeuksia ja kaivospiirejä Suomessa tällä hetkellä on. Tämän tiedon pohjalta on mahdollista täsmällisemmin arvioida, missä lakimuutoksen vaikutukset realisoituvat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.06 Juha Hänninen erk: Arvoisa puhemies! Suomi on maa, joka on rakentanut vaurautensa osaamiseen, vastuullisuuteen ja luonnonvaroihin. Kaivoslain uudistuksessa on kyse siitä, miten pidämme huolta maamme arvosta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista kestäväällä tavalla. Meidän on muistettava, että kallioperämme rikkaudet eivät ole pelkästään ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

loudellisia resursseja vaan osa kansallista omaisuuttamme. Siksi niiden käyttö edellyttää viisautta, harkintaa ja huolenpitoa.

Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella luodaan vakautta ja ennakoitavuutta suomalaiselle kaivosalalle. Kun investoinnit ovat pitkäjänteisiä ja riskit hallittuja, uskaltavat yritykset panostaa tutkimukseen ja vastuulliseen toimintaan. Kaivosalan sujuvuus ja oikeudenmukaisuus eivät ole vastakkain ympäristön tai maanomistajien oikeuksien kanssa. Päinvastoin, uudistus vahvistaa myös heidän asemaansa. Maanomistajille turvataan korvaukset, ja valvonta varmistaa, että toiminta on läpinäkyvää ja turvallista.

Arvoisa puhemies! Kaivoslakiuudistus on osa laajempaa tarinaa suomalaisesta huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta. Kun maailmantalous muuttuu ja kriisit horjuttavat toimitusketjuja, on oikein, että Suomi vahvistaa omaa kykyään hyödyntää luonnonvarojaan vastuullisesti ja paikallisesti. Tämä ei ole vain elinkeinopoliittinen kysymys vaan kysymys koko maan turvallisuudesta ja tulevaisuudesta. Pidetään huoli siitä, että Suomi on maa, jossa luonnonvarojen käyttö ja niiden suojelu kulkevat käsi kädessä, maa, jossa luonnonvarat tuovat turvaa ensi sijassa suomalaisille itselleen. Tämä laki on askel siihen suuntaan, että Suomen rikkaudet ja osaaminen ja luonto palvelevat yhdessä koko kansakunnan hyvää. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kiitos ministeri Puistolle asian hyvästä esittelystä ja läpikäynnistä. Kaivoslain muutosta tässä siis sujuvoitetaan ja tehdään lähinnä nyt näitä teknisiä muutoksia vanhojen lupien sujuvoittamiseksi. Tulemme varmasti myöhemmin käymään sitten keskustelua esimerkiksi kaivosverosta ja sen vaikutuksista tulevaisuuteen ja siihen kokonaisuuteen.

Itse pidän tätä lainsäädäntömuutosta hyvänä ja tervetulleena. Tässä edellä kollegat nostivat jo esille esimerkiksi maanomistajien oikeuksia, joita on vahvistettu täällä salissa, ja myös paikallisten vaikutusmahdollisuuksia näihin kaivostilanteisiin. Se on äärimmäisen tärkeää, että tulevaisuudessakin hyväksyntä löytyy sieltä ja toisaalta myös sitä kautta mahdollisuus hyödyntää niitä varoja, mitä meidän maaperästämme löytyy.

Itse olin reilu kymmenen vuotta sitten mukana eduskunnan ympäristöjaostossa, valtiovarainvaliokunnan ympäristöjaostossa, jolle kuuluvat siis raha-asiat, talousasiat ja verokysymykset. Muistan, kuinka siellä käsitelimme Nivalan Hituran kaivoksen veronmaksajien niskaan kaatunutta sotkua. Taisi olla niin, että tuo kaivos oli eurolla myyty ulkomaisille sijoittajille, jotka sieltä putsasivat meidän maaperän arvot ja veivät rahat. Yhtiö ajautui konkurssiin, ja kuka sen sotkun maksoi? Sen maksoivat suomalaiset veronmaksajat.

Silloin itse nostin esille, että meillä on Öljysuojarahasto, joka on toiminut merellä sillä tavalla, että jokaisesta öljylastista tai öljylitrasta — millä se nyt sitten on siinä lainsäädännössä kirjattukin — meni pieni siivu Öljysuojarahastoon. Varauduimme siihen, että jos jotain sattuu, niin meillä on yhteinen potti, mistä tätä työtä voidaan tehdä. Nostin silloin asunto- ja ympäristöjaostossa esille, että minun mielestäni meidän pitäisi tehdä tämäntyyppistä rahastointia myös kaivospuolella.

Nythän meillä on jotain, mutta niiden summat ovat edelleen sellaisia, että esimerkiksi tämä Hituran tapaus, jossa tapahtui [Tuomas Kettusen välihuuto] Belvedere Miningin koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

dalla konkurssi 2015, niin ne... [Tuomas Kettunen: Käsittämätöntä!] — Mitä, edustaja Kettunen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Jos edustaja Kettunen haluaa kommentoida edustaja Heinosen puheenvuoroa, hän voi pyytää esimerkiksi vastauspuheenvuoroa, mutta nyt hiljennymme kuuntelemaan edustaja Heinosta.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni se ei ole käsittämätöntä, että vaaditaan, että nämä kaivosyhtiöt, joista usein monet ovat ulkomaisia, kantavat vastuun myös niissä hetkissä, kun pitää siivota niitä sotkuja. Siihen käytettiin miljoonia: en tarkkaan muista, kuinka paljon, mutta jossain vaiheessa puhuttiin viidestä miljoonasta — ei tainnut riittää sekään. Minun mielestäni näissä tilanteissa pitää olla niin, että nämä toimijat, jotka usein ovat kansainvälisiä toimijoita, osaltaan ovat sitä vastuuta kantamassa myös sillä hetkellä, kun esimerkiksi joku kaivos tai kaivosyhtiö ajautuu konkurssiin.

Sain itse olla entisen ympäristöministerin Kimmo Tiilikaisen isännöimässä tilaisuudessa kairasydänarkistossa. Meillä Suomessa itse asiassa taitaa olla koko maailman yksi suurimmista kairasydänarkistoista, eli meillä on poikkeuksellisen pitkään tehty kallioperän tutkimuksia, ja itse asiassa sellaisia näytteitä on meillä noin 3,6 miljoonaa kilometriä kairasydänarkistossa, joita nyt tutkitaan uusien mineraalien löytämiseksi, joita aiemmin ei ole ollut mahdollista hyödyntää. Tämän tyyppistä osaamista meiltä löytyy, ja niissäkin tilanteissa itse toivon, että maanomistajien oikeudet, paikallisten ääni saadaan kuuluviin mutta myös se vastuu siitä, että jos sattuu niin, että kaivoksia joudutaan jälkikäteen kuntoon laittamaan tai ennallistamaan, niin sen vastuun kantavat nämä kaivosyhtiöt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, yksi minuutti, edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.15 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Pahoittelut, ei ollut tarkoitus edustaja Heinosen puheenvuoroa keskeyttää omalla välihuudollani, mutta mielestäni tässä on ristiriitaisuuksia. Nykyisin te olette hallituspuolueen edustaja, ja nykyinen hallitushan on tekemässä muutoksia kaivosveron jakamisen suhteen.

Viime vaalikaudella kaivoslainsäädäntöä muutettiin: sitä korjattiin ja mahdollistettiin, että kunnilla oli mahdollisuus saada 60 prosenttia näistä kaivosveroista ja valtiolle sitten tulee se 40 prosenttia. Te olette tekemässä nyt tähän esityksen, että 80 prosenttia tulee valtiolle ja ainoastaan 20 prosenttia kaivosverotulosta tulee kunnille.

Puhuitte näistä haitoista — oli komea puheenvuoro, mutta ihmettelen suunnattomasti, että ette ottaneet kantaa siihen, mitä mieltä te olette tästä. Tulisiko säilyttää tämä nykyinen malli, jossa kunnille jää 60 prosenttia kaivosverotuottoja, joita sitten hyödynnetään mahdollisissa haasteissa kaivoksien syntyessä [Puhemies koputtaa] tai niitä poistaessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.16 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En itse tarkoittanut sitä, että siitä osasta, mikä kunnille menee, näitä sotkuja selvitettäisiin, on se prosentti sitten 80 tai 60 tai mikä tahansa. Minun mielestäni se ei saa jäädä kunnan vastuulle, vaikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

se olisi saanut minkäläisen tuottosiivun. Minun mielestäni se kuuluu tälle koko järjestelmälle, niin kuin kuvasin sitä ja vertasin Öljysuojarahastoon. Meillä on samantyyppistä rahastointia nyt tällä puolella.

Nostin esille sen, että se siivu, mikä tällä hetkellä näistä meidän maaperän rikkauksista — jotka usein valuvat ulkomaille — menee sinne rahastointiin, ei ole riittävä. Kuvasin Hituran tilannetta, ja ne rahat eivät riitä vastaaviin tulevaisuudessa. Sitä halusin alleviivata, että mielestäni tätä keräämistä pitäisi vahvistaa — ei niin, että se jäisi kuntien vastuulle, mitä edustaja Kettunen esille toi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.17 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Täällä on nostettu esiin Nivalan kaivoksen tilanne ja se, kuinka paljon tämän siivoaminen tuli maksamaan. Tässähän taisi olla kaivoksella kahden miljoonan vakuus, ja kaiken kaikkiaan sitten valtio käytti tähän vielä noin 18 miljoonaa. VTV:n keväällä 21 tekemän selvityksen mukaan kaivoksen sulkeminen tuli maksamaan jopa 21 miljoonaa, ja vedenkäsittelyn osalta kulut vielä jatkuvat. Eli tässä todellakin tämä vakuus oli hyvin pieni. Se ei todellakaan kattanut kaikkia kaivoksen kuluja, ja valtio oli sitten viimekätinen maksumies. Tässä edellä esitetty viiden miljoonan summa oli kai jossain vaiheessa, mutta kun sitä kaivosta lähettiin tosiasiallisesti sulkemaan, niin havaittiin, että 21 miljoonaa se nousee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme puhujalistalle. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

14.18 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin nyt tämä kaivoslain esitys, joka tässä on esittelyssä, on tuotu tänne vähän ikään kuin tämä olisi vain tämmöinen tekninen muutos, mutta kyllähän tähän todellisuudessa muutakin liittyy.

Niin kuin tässä on tullut esille, niin tosiaan tarkoituksena olisi mahdollistaa sujuva siirtyminen ennen nykyisen lain voimaantuloa myönnettyjen kaivosoikeuksien nojalla tapahtuvasta toiminnasta voimassa olevan kaivoslain mukaisiin malminetsintälupiin. Tietysti on hyvä muistaa, että tavallaan se kaivoslaki, mistä nyt puhutaan ja mikä on voimassa näille luvulle, on vuodelta 2011, ja sitä ennenhän kaivoslakia uudistettiin 1965. Silloin 2011:kaan se ei kyllä ihan loppuun asti mennyt, varsinkin nämä ympäristövastuut jäivät varsin heikolle, ja nyt tietysti sen jälkeen siihen on tullut aina korjauksia. Viime kaudella saatiin korjattua lisää, mutta tarvetta on vielä valtavasti lisää.

Itse katson kyllä, että tämä tarkoitus ja esitetyt kaivoslain 46 ja 99 §:n muutokset ovat keskenään ristiriitaiset ja tämä muutos ei edistä kaivosoikeuksien raukeamis- ja peruuttamistilanteissa kaivospiirin raukeamis-, lopetus- ja jälkihoitotöiden toimeenpanoa vanhan kaivoslain, vuoden 2011 lain, velvoitteiden mukaisesti, joita sinne haluttiin nimenomaisesti lisätä, vaan päinvastoin luo kaivosoikeuden haltijayhtiölle mahdollisuuden olla noudattamatta tuon vuoden 2011 kaivoslain mukaisia velvoitteita tältä osin.

Tämä laki on tehty aika kiireesti, ja siinä ei ole edes lukumääriä saati yksilöidympää selvitystä siitä, kuinka paljon on sellaisia niin sanottuja vanhoja kaivospiirejä, kaivosoikeuksien haltijoita, joita tämä muutosesitys koskee. Erityisenä puutteena tässä on, että ehdotukseen ei sisälly selvitystä siitä, millaiset vaikutukset esityksellä on kyseisten kaivospiirien vaikutusalueen haitankärsijöiden perusoikeuksien toteuttamiseen. Nyt esitetty kai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

voslain uudistus koskee ainakin esimerkiksi Kuusamon Kitkajoen Juomasuon kaivoshankkeen kaivospiirejä, joita korkeimmassa hallinto-oikeudessa on juuri kaadettu. Olisin kysynyt ministeriltä: Miten tämä suhtautuu nyt sitten näihin hankkeisiin, joiden luontoarvot todella on paikallisesti siellä pitkäaikaisesti haluttu varmistaa? Kun korkein hallitusoikeus on kaatanut nämä kaivospiirit, niin miten tämä laki vaikuttaa siihen?

No ehkä sitten vähän laajemmin tästä kaivoslaista ja kaivostoiminnasta: Me kaikki tiedetään, että kaivosmineraaleja tarvitaan, ja tietysti tällä hetkellä on erityisen suurta kiinnostusta Suomeen, koska meillä paljon näitä mineraaleja on. Nyt olisikin ensiarvoisen tärkeää, että me varmistamme, että se kaivostoiminta, mikä tänne on tulossa ja mahdollisesti tulee, toimii vastuullisesti. Elikkä varmistetaan se, että ympäristöhaitat eivät jää tänne ja että ne eivät etenkään jää veronmaksajien maksettaviksi, mitä tässä äsken edustaja Vähämäen ja Heinosen puheissa nousi esille. Näinhän on nyt käynyt. Sen takia tietysti meidän pitäisi kaivoslakia uudistaa vielä lisää. Meidän pitäisi varmistaa, että kaivostoimintaa ei si-joiteta luonnonsuojelualueille. Meidän pitäisi niiden kaivannaisjätteiden käsittely saada kuntoon. Meillä on haaste se, että meillä on paljon mineraalivaroja mutta ne esiintymät ovat suhteellisen heikkoja, mikä tarkoittaa sitä, että niitä pitää louhia hyvin paljon, ja toisaalta meillä on oikeastaan vähän kaikkialla vesiä. Suomessa tuhansien järvien maana aina joku kaivos on vesistön äärellä, ja tämä vesien käsittely on nyt se kaikkein kriittisin, ja siinä meillä on paljon ongelmia. Vaatimukset niille rakenteille eivät ole kunnossa. Meidän pitää huolehtia, että se kaivostoiminta on sellaista, että se ei pilaa meidän vesiämme, ja valitettavasti meillä on näitä esimerkkejä runsaasti, että näin on aiemmin käynyt.

Itse ajattelen niin, että niistä maamme rikkauksista, mitä meillä on, meidän pitää pitää sillä tavalla äärimmäisen hyvää huolta, että jos niitä hyödynnetään, niin me varmistetaan, että se hyödyntäminen todellakin tehdään niin, että se on ympäristölle mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavaa. Me veloitetaan kaivosyhtiöt huolehtimaan niistä haitoista, niistä jälkikorvauksista. Vakuuksien täytyy olla kunnossa. Ja sitten tietysti on se, että me huolehditaan myös siitä, että valtiona saadaan niistä mineraaleista kunnan korvaus. Tässä toivon todellakin, että tämä kaivosveron korottaminen sellaisena kuin hallitus on sen esittänyt menisi maaliin. Ja totta kai meidän pitää varmistaa, että nämä yhtiöt, jotka täällä toimivat — ne ovat usein monikansallisia jättiyhtiöitä — maksavat myös sen muun liiketoiminnan verotuksen tänne meille Suomeen, kun he tulevat tänne meidän luonnonvarojamme hyödyntämään.

Tällaisilla ajatuksilla vähän laajemminkin tähän kaivostoimintaan ja kaivoslakiin liittyen mutta myös tähän kyseiseen muutokseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.24 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Krista Mikkonen tuossa edellä nosti hyvin esiin tämän kyseisen kaivoslain uudistusta koskevan hallituksen esityksen ongelma-kohtia, mutta haluan minäkin muutaman sanan todeta yleisemmin kaivospolitiikasta ja lainsäädännöstä.

Kaivoslainsäädännön uudistamisen iso ongelma tällä hetkellä on se, että hallitus tuntuu tässä antavan enemmän painoarvoa kaivosteollisuuden intresseille kuin suomalaiselle luonnolle ja puhtaille vesille. Meidän kaivoslainsäädäntö on edelleen löperöä, ja se mahdollistaa esimerkiksi malminetsinnän luonnonsuojelualueilla. Tästä rujo esimerkki on kaivostoiminnan suunnittelu kahteen kertaan suojellulle Viiankiaavalle, toivottavasti tämä ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

toteudu. Ongelma on tosiaan myös se, että kaivoksia verotetaan liian kevyesti, ja toivon todeksi minäkin, että tämä eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys veron korottamiseksi, joka on pieni askel oikeaan suuntaan, menee nyt viipymättä maaliin.

Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme tässä talossa on asettaa kaivostoiminnalle rajat, jotka turvaavat arvokkaan luonnon ja puhtaiden vesien säilymisen ja sitä kautta myös laajan yleisen hyväksynnän. Kaivostoimijoille on osoitettava nykyistä suurempi vastuu toimintansa kestävydestä ja kaivosten ympäristöhaittojen estämisestä ja korvaamisesta. Viime hallituskaudella tosiaan saatiin läpi se, että malminetsintä kiellettiin kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa, ja tämä oli merkittävä parannus, samoin se, että kaivosvero otettiin käyttöön, ja nyt sitten sitä toivottavasti korotetaan.

Mutta paljon on vielä tehtävää, jotta kaivostoiminta olisi kestävä ja yleisesti hyväksyttyä. Sille on asetettava selkeät rajat nimenomaan ympäristön kuormituksen suhteen ja myös sen suhteen, kuten edustaja Krista Mikkonen tuossa hyvin kuvasi, että se kaivostoiminta on selkeästi sellaista, että hyödyt jäävät tänne Suomeen ja vastuuta haitoista kantavat nykyistä enemmän kaivosyhtiöt. Myös saamelaisilla tulee olla oikeus päättää siitä, tuleeko saamelaisten kotiseutualueille kaivoksia.

Vielä kun ministeri Puisto on täällä salissa, niin kysyisin kaivannaisjätteiden verotuksesta: On myös noussut esiin, että tällä hetkellä näitä kaivannaisjätteitä ei Suomessa veroteta, toisin kuin muita jätteitä, vaikka kaivokset tuottavat jopa 75 prosenttia kaikesta Suomen jätteestä. Onko teillä mahdollisesti aikeita ryhtyä valmistelemaan kaivannaisjätteiden verotusta sillä tavalla, että saataisiin tietysti tähän valtion kassaan rahaa, jota tällä hetkellä sieltä uupuu? Samalla ennen kaikkea tämä vero ohjaisi siihen, että kaivannaisjätteitä syntyi mahdollisimman vähän, mikä sitten olisi myös luonnon ja luonnonvarojen kulutuksen kannalta tärkeä ja hyvä edistysaskel.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.27 Elinkeinoministeri Sakari Puisto: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille tästä keskustelusta, mikä kattoi alueita, mitkä liittyvät tämän varsinaisen lakiehdotuksen ulkopuolelle. Sinänsä ihan arvokasta keskustelua esimerkiksi vakuuksista ja ympäristöarvioista, joita monetkin edustajat nostivat esille tässä, ja myös verotuksesta, millä on vaikutuksia kaivannaiselinkeinoon.

Nostaisin esille myös edustaja Heinosen huomion datavarannoista: Suomessahan Geologian tutkimuskeskus on tehnyt varsin pitkään datavarantoa kaivosesiintymistä, ja sitä on kansallisesti kertynyt paljon verrattuna siihen, mitä tilanne on muualla. Nyt esimerkiksi erilaista datan hyödyntämistä tekoälynkin kautta käytetään. Tätä datavarantoa voidaan käyttää tässä ikään kuin dataraaka-aineena ja arvioida näitä erilaisia esiintymisiä. Tähän sisältyy hyvin paljon erilaisia uusia mahdollisuuksia.

Itse tähän asiaan: Tässä tosiaankin tällä lailla haetaan sitä, että monet sellaiset varteenotettavat, tutkimustoimintaa tehneet toiminnanharjoittajat ovat mahdollisesti vaarassa menettää esiintymään liittyvät oikeutensa kaivosoikeuden raukeamisen seurauksena. Tässä on sellainen tilanne, että tämä on vaikeasti ennakoitava sekä näiden toiminnanharjoittajien että kaivosviranomaisten näkökulmasta, ja tätä epäkohtaa tällä lakiesityksellä korjataan. Tässä on tietysti, niin kuin edustajat nostivat esiin, monia uudistuksia takana: vuonna 1943 tullut ja vuonna 1965, ja sitten on tämä 2011 tehty kaivoslain uudistus, mihin tämä asia heijastuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Lyhyesti näistä vaikutusarvioista sen verran, että jos tätä lakia ei tehtäisi, niin myös ilman lainmuutosta näitä malminetsintälupia voi saada sen kahden vuoden karenssin jälkeen. Eli tämä on se tosiasiallinen merkitys, mikä tällä on. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.36.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä. — Siellä ensimmäinen puheenvuoro olisi edustaja Hoskoselle — poissa. Edustaja Kosonen poissa. — Edustaja Kallio paikalla. Olkaa hyvä.

17.36 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kaivosasiaa hieman, kun nyt on mahdollista laajentaa ja meitä on jopa peräti kolme kansanedustajaa täällä paikalla. Ei tämä nyt ennätys taida vielä omalla kohdallani olla. Minä jotenkin aina jään tänne silloin, kun täällä on näin vähän porukkaa, mutta saapahan rauhassa puhua.

Kaivosteollisuuden edistämisessä on totta kai huomioitava sekä talous- että ympäristökysymykset, ja kaivostoiminnassa on huomioitava erityisesti maanomistajien asema, paikallisten asukkaiden, yrittäjien, yritysten ja vapaa-ajan asukkaiden asema, ja kuten kaikessa ihmistoiminnassa, niin yksityisessä kuin yritystoiminnassa, myös kaivosteollisuudessa ja sen tuottamien raaka-aineiden jalostus- ja arvoketjussa on huomioitava, miten ne raaka-aineet käytetään tehokkaasti, miten kaikki sivutuotteet käytetään kiertotalouden nimissä ja miten otetaan ympäristö- ja erityisesti vesistövaikutukset huomioon.

Tämä kiertotalous on semmoinen, jota on lisättävä, ja vesistövaikutuksia tulee vähentää, ja tietysti erityisesti ennaltaehkäiseminen on se parempi vaihtoehto kuin jälkikäteen tehdä, koska niissä voi olla vähän ongelmana se maksajan löytäminen, jos ne jäävät jälkikäteen tehtäviksi. Ja mitään raaka-ainetta ei ole varaa hukata. Eilen oli tuossa Helsingin kaupungintalolla tällainen rakentamiseen ja kiertotalouteen liittyvä tilaisuus, ja siellä tuli hyvin esille se, että nämä meidän neitseelliset raaka-aineemme loppuvat joku päivä, ja meidän täytyy hyödyntää kaikki tarkkaan.

Sitten oleellista on, että päätösvalta säilyy kunnilla myös jatkossa sen kaivostoiminnan sijoittumisessa sen alueelle. Tämä takaa sen lähidemokratian toteutumisen, ja se takaa myös sen toiminnan hyväksyttävyyden. Tästä kuntien asemasta ei tule tinkiä jatkossakaan.

Oman haasteensa tälle tuo se, että Eurooppa pyrkii ja Euroopan täytyy pyrkiä ja päästä eroon näistä riippuvuuksista ja sen ulkopuolelta tuotavista raaka-aineista. Tämän riippuvuuden vähentäminen ja lopulta poistaminen on kyettävä tekemään niin, että se ottaa huomioon ympäristön ja tosiaan myös tämän paikallisen hyväksyttävyyden ja maanomistajan aseman.

Tämä mineraalien kaivaminen täytyy tehdä niin, että siinä on Suomen etu ja suomalaisten maanomistajien ja meidän etu etusijalla, tästä ei ole varaa tinkiä. Suomesta ei saa tulla tällainen, jos nyt rumasti sanotaan, kaivoskolonialismin kohde, jollaisena nämä suuret

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

kansainväliset kaivosyhtiöt helposti tämän näkevät, koska meille on hyvin turvallista tulla, meillä on helppo toimia ja meiltä voi sujuvasti poistua, kun ne taloudelliset tavoitteet on saavutettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

17.39 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Yle otsikoi hiljattain seuraavasti: ”Kaivos-teollisuuden lobbaus ei tuottanut tulosta: kaivosvero nousee nelinkertaiseksi.” Emme puhunut välttämättä juuri tästä kokonaisuudesta, joka koskee useita eri päätöksiä, joita kaivosten verotukseen on päätetty tällä hallituskaudella eli viimeisen 2,5 vuoden aikana, mutta laajennan hieman tätä keskustelua.

Minusta on reilua, että kaivoksia verotetaan Suomessa. Siinä on kieltämättä ollut puutteita menneinä vaalikausina. Viime vaalikaudella tehtiin jo oikeansuuntaisia askeleita, ja tällä hallituskaudella on, jos en väärin muista, kolmeen vai neljään kertaan eri yhteyksissä hallitusneuvotteluissa, budjettiriihissä, puoliväliriihissä päätetty, että pyrimme ottamaan vielä kohtuullisemman osuuden siitä kaivostoiminnasta verotuloina valtiolle ja hyödyttämään Suomen valtiota, sen taloutta, ja toisaalta myös kuntien taloutta. Minusta se on kohtuullista.

En sinänsä ilakoi sillä, että veroja korotetaan, erityisesti kun puhutaan teollisuuden alasta ja puhutaan siitä, että ihmisten elinkeino ja jopa kuntien verotuotot ovat siitä pitkälti kiinni, mutta kun puhutaan siitä, että me annamme maaperästämme jotain, mitä emme koskaan saa takaisin, mitä ei koskaan kaiveta täältä uudelleen takaisin, mikä on sen jälkeen kertaalleen kaivettu, ja sen jälkeen se on todennäköisemmin maailmalla erinäisinä tuotteina, raaka-aineina, niin siitä on kohtuullista suomalaisten ja Suomen valtion myös saada jotakin itselleen, ja riittävä osuus. Täällä eduskunnassa me sitten mietimme, mikä se riittävä osuus on siitä, että me annamme omia raaka-aineitamme maailmantalouden käyttöön ja hyödyimme siitä sitten jollakin prosenttiosuudella myös itse.

Mutta itse ajattelen, että kun kyse on lopullisesti menetetystä mahdollisuudesta tienata, vaurastua, hyödyntää suomalaisia raaka-aineita myös omassa teollisuudessa mahdollisesti vasta tulevaisuuden teknologioilla, jotka eivät tässä hetkessä mahdollista niiden raaka-aineiden hyödyntämistä, niin pystyn ilolla ottamaan vastaan sen, että lakia muutetaan, lakeja muutetaan tavalla, jolla saamme omista kaivosta kaivoksistamme ja omasta kaivosteollisuudestamme enemmän irti niistä mineraaleista, joita meidän maaperässämme on.

Siitä kiitän tätä hallitusta, että on uskallettu puuttua tähän alhaiseen kaivosten ja kaivostoiminnan verotukseen, vaikka siihen kohdistuu paljon lobbausta, vaikka siinä on paljon pelissä myös kuntien ja erityisesti näiden kaivoskuntien kannalta. On reilua, että suomalaiset saavat kaivostoiminnasta osansa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

17.42 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos edellisestä puheenvuorosta. On suurelta osin helppo siihen yhtyä. Kaikki tiedetään — ei voi sanoa moni meistä, kun meitä on näin vähän täällä — ja ymmärretään tämä verotuksen problematiikka, missä kulkee se rajankäynti, että me saadaan tänne yritystoimintaa ja sitten saadaan työpaikkoja toisaalta, ja sitten mihin verot maksetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Vuosien varrella on ollut hieman sitä ilmiötä, että varsinkin nämä kansainväliset kaivos-yhtiöt ovat varsin taitavia rakentamaan nämä yhtiörakenteet sillä tavoin, että sitä verotettavaa tuloa ei välttämättä tänne Suomeen kovin paljon ole jäänyt. Se on sellainen asia, josta meillä on varmaan kaikilla yhteinen näkemys, että kun — niin kuin hyvin tuli esille — voidaan vain kerran sieltä kaivaa, niin kun siitä joku hyötyy, niin siitä hyödyistä mahdollisimman suuri osa jää tänne meille. Toinen asia on sitten se, että saadaan sovittua hyvässä yhteisymmärryksessä siitä, miten ne verotulot jakautuvat valtion ja kuntien ja muiden toimijoiden välillä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.